

МІНІМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ІВАЩЕНКО Г. А.

канд. екон. наук, доц., доц. кафедри міжнародних економічних відносин та безпеки бізнесу

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Україна*

ТОЛМОСОВА В. П.

здобувачка вищої освіти 4 курсу навчально-наукового інституту міжнародних відносин

*Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
Україна*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Експортна діяльність відіграє ключову роль у розвитку підприємств, сприяючи розширенню ринків збуту, зростанню прибутковості та підвищенню конкурентоспроможності. Проте вона пов'язана зі значними ризиками, які можуть істотно впливати на фінансову стабільність, стратегічне управління та загальну ефективність роботи компанії.

Враховуючи значущість цієї проблеми, вивчення методів зниження ризиків у експортній діяльності є важливим завданням. Ефективне управління ризиками дає змогу підприємствам мінімізувати потенційні збитки, зміцнити надійність експортних угод і забезпечити стійкий розвиток на міжнародних ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ризиків у експортній діяльності, їх ідентифікації, управління та мінімізації є предметом досліджень багатьох вчених-економістів. О. П. Гребельник і М. І. Дідківський [1] аналізують аспекти управління ризиками, тоді як Н. М. Тюріна та Н. С. Карвацка [3] досліджують особливості організації експортної діяльності на рівні підприємств. А.П. Румянцев, Н.С. Румянцева [2], М.Д. Пазуха [4], В. Й. Плис та інші вчені розглядають ризики з точки зору загальних принципів експортної діяльності та її базових засад.

Розкриття основних положень дослідження.

У процесі здійснення експортних операцій підприємства стикаються з низкою ризиків, серед яких фінансові, політичні, логістичні, юридичні та комерційні. Фінансові ризики охоплюють коливання валютних курсів, труднощі з оплатою та ймовірність запровадження санкцій. Політичні ризики виникають через зміни у законодавстві, торговельні обмеження та нестабільну ситуацію в країнах-партнерах. Логістичні ризики пов'язані із затримками в постачанні, зростанням транспортних витрат і митними перешкодами. Юридичні ризики зумовлені розбіжностями у правових системах різних держав і необхідністю відповідності міжнародним стандартам. Комерційні ризики включають втрату партнерів, коливання попиту та зростання конкуренції.

Процес управління ризиками включає чотири основні етапи (табл. 1).

Ідентифікація ризиків є початковою стадією, яка передбачає виявлення та опис потенційних загроз, імовірність виникнення яких є суттєвою під час реалізації проекту.

Аналіз ризиків спрямований на їхню оцінку, зокрема визначення ймовірності настання негативних подій, можливих збитків і меж ризиків. На цьому етапі ризики класифікуються за рівнем важливості, що дозволяє виокремити найбільш критичні для подальшого управління [4].

Планування заходів включає розробку стратегій щодо запобігання ризикам та мінімізації їхніх наслідків у разі реалізації. Визначаються конкретні дії для реагування, а також відповідальні особи.

Контроль ризиків передбачає моніторинг виявлених загроз та впровадження профілактичних заходів [2]. Раціонально побудована система контролю дає підприємству змогу завчасно отримувати інформацію про можливі ризики та способи їх уникнення.

Для мінімізації негативного впливу ризиків застосовуються різні методи. Ключовим аспектом управління ризиками при веденні експортної діяльності є контроль та моніторинг загроз, які не залежать безпосередньо від підприємства і зумовлені зовнішнім середовищем.

Таблиця 1

Основні стадії управління ризиками експортної діяльності на підприємстві

Етап управління	Характеристика
Ідентифікація ризиків	виявлення та опис потенційних загроз
Аналіз ризиків	визначення ймовірності настання негативних подій, можливих збитків і меж ризиків
Планування заходів	розробка стратегій щодо запобігання ризикам та мінімізації їхніх наслідків у разі реалізації
Контроль ризиків	моніторинг виявлених загроз та впровадження профілактичних заходів

Основними методами зниження можливих фінансових втрат підприємства, спричинених ризиками, є ті, що наведено нижче.

Страховання – один із найефективніших способів зменшення фінансових втрат. Воно передбачає створення фонду резервних ресурсів, призначених для компенсації можливих збитків, шляхом передачі ризиків страховій компанії. Основна мета страхування – захист підприємства від фінансових наслідків несприятливих подій [3].

Українські підприємства можуть використовувати страхування, формуючи резервні фонди, розмір яких зазвичай є нижчим за можливі збитки. Це дозволяє значно знизити фінансові ризики та мінімізувати негативні наслідки під час здійснення експортної діяльності.

Страховання не є єдиним методом мінімізації ризиків, що може бути ефективним для українських підприємств [1]. Для управління ризиками, пов'язаними з коливаннями цін на біржові товари, фондові цінності та змінами валютних курсів, активно використовуються різні методи хеджування.

Хеджування передбачає укладання угод на одному ринку для компенсації впливу цінових ризиків шляхом відкриття рівної, але протилежної позиції на іншому ринку. У контексті української економіки хеджування може бути застосоване для захисту від ризиків, пов'язаних із зміною цін на ф'ючерсні контракти та інші фінансові угоди через укладання угод.

Під час ведення експортної діяльності українськими підприємствами може виникнути невизначеність щодо здатності постачальника виконати доставку товарів за кордон вчасно та в межах бюджету. Одним із методів зниження цього ризику є диверсифікація ланцюга постачань шляхом розподілу замовлень серед кількох постачальників.

Висновки. Експортна діяльність підприємств пов'язана з численними ризиками, зокрема фінансовими, політичними, логістичними, юридичними та комерційними, які можуть суттєво вплинути на ефективність та стабільність їхньої роботи на міжнародних ринках.

Процес управління ризиками експортної діяльності охоплює чотири основні етапи: ідентифікацію ризиків, їх аналіз, планування заходів щодо мінімізації негативних наслідків та контроль за виявленими загрозами.

Застосування методів управління ризиками, таких як страхування та хеджування, є ефективними способами зниження фінансових втрат, спричинених зовнішніми ризиками. Страхування дозволяє зменшити фінансові збитки через передачу ризиків страховим компаніям, а хеджування допомагає компенсувати вплив цінових коливань на фінансових ринках.

В умовах нестабільного економічного середовища в Україні, використання різноманітних методів мінімізації ризиків дозволяє підприємствам зберігати фінансову стабільність, забезпечувати надійність експортних угод та підтримувати конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Подальше вдосконалення системи управління ризиками, зокрема в частині розробки ефективних стратегій хеджування та страхування, є необхідною умовою для стійкого розвитку підприємств у сфері зовнішньої економічної діяльності.

Література:

1. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : [підручник] URL: <http://library.if.ua/>.
2. Румянцев А.П. Зовнішньоекономічна діяльність : [навч. посіб.]. 2-е вид., перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури, 2012. 296 с. URL: http://www.knigograd.com.ua/index.php?dispatch=products.view&product_id=281384
3. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://library.if.ua/>.
4. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення). К. : Центр учбової літератури, 2008. 230 с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depositary/>
5. Гребельник О.П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : [підручник]. К. : Центр навчальної літератури, 2008. 384 с. https://ктеп.kiev.ua/wp-content/uploads/2019/12/grebelnik-op-osnovi-zovnshnoekonomichnoyi-dyalnost_9abbed0.pdf